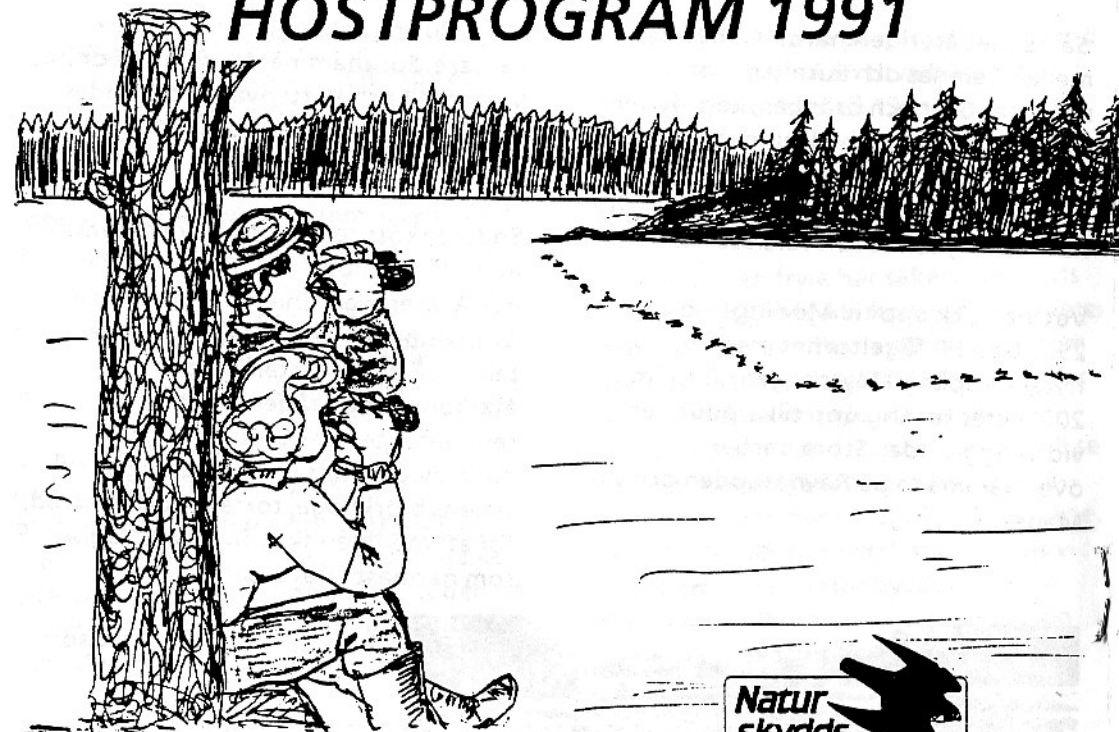

HÖSTPROGRAM 1991

Söndag 18/8 kl 09.00

Slåtter av västkantsfloran i Muren. Fältgentianan blommar nu som vackrast och i år bjuder vi slåttergubbar och räfserskor och barn på en riktig fest!
Ledare: Lennart Karlsson, Lennart Eriksson och Tom Sävström.

Söndag 1/9 kl 09.00

Nötkräkor i Lisjö. Hasselbestånden vid Gryten, vid Dalbacken och Norrsjön besökes. Förutom fåglar ser vi vårärt, underviol, notblomster, strandlummer och trolldruva.
Ledare: Yngve Pettersson och Bertil Eriksson.

**Natur
skydds
föreningen**

Fredag 18/9 kl 19.00 Suragården

Möte. "Livet i Sångkärrsbacken". Bygdefotografen Boo Nilsson visar diabilder och kåserar om blommor och kultur i Djupebo.

Fredag 18/10 kl 19.00 Suragården

Möte. Den duktige biologen Ingvar Grankvist från Virsbo svarar för programmet under rubriken "Blomstervandringar i Virsbotrakten". Diabilder.

Söndag 27/10 kl 09.00

Utflykt. Skrakmorgon. Vi besöker våra klassiska skraksjöar med början vid Glåpen. Kanske får vi se havsörn som brukar följa i storskrakarnas spår.
Ledare: Mikael Leppälampi och Magnus Åhlen.

Lördag 9/11 kl 14.00 i Västerås

Länsförbundets höstmöte. Programmet blir mycket intressant. Pekka Hedin visar bilder och berättar om "Äng och hage i kulturlandskapet". Pekka har bl a fått TVs miljöros för sitt engagemang för att restaurera och bevara Kungsörs hagmarker. Vi samåker i bilar från Stenhuset kl 13.15.

Söndag 10/11 kl 10.00

Utflykt. Idag skall det handla om våra mossor och lavar. Vi förlägger studierna i Norrsjölunden som är ett av kommunens finaste och mest skyddsvärda skogsområden.
Ciceron: Ingvar Grankvist.

Fredag 13/12 kl 19.00

OBS! i Folkets Hus

Bildkväll. Naturfotografen Janos Jurka från Ludvika gästas Surahammar med sitt fina bildspel "Livet vid en skogstjärn", där smålommen har huvudrollen. Efter bildspelet bjuds det på luciakaffe.

Söndag 5/1 kl 09.00

Utflykt. På begäran från medlemmar gör vi nyårsvandringen längs ån till tradition. I Kohagen tänder vi riskasar och grillar korv. Vi tittar efter strömmaren vid Magforsen.

Information ges om målsättningen med föreningens restaureringsarbete i området.

Ledare: Mikael Lif och Jan-Inge Tobiasson.

Fredag 17/1 kl 19.00 Suragården

Möte. "Naturglimtar från året som gått". Medlemmar visar diabilder. Det lär säkert dyka upp en och annan lappugglebild på filmduken.

Våra inomhusmöten håller vi (om inte annat anges) i Suragården som ligger i Missionskyrkan på Kyrkogatan (mitt emot ABF). Samtliga utflykter utgår från Stenhuset, där vi samlas för samåkning.

Fågeltornet vid Norrsjön står öppet för allmänheten. Gör gärna ett höstbesök vid den fina fågelsjön.

Rapporter från markerna (växter, fåglar mm) kan du lämna till någon i styrelsen. Skriv eller ring en signal. Du kan också lämna rapporterna vid våra möten. De ligger sedan till grund för vår redovisning i Mergus.

Söndagspromenaden

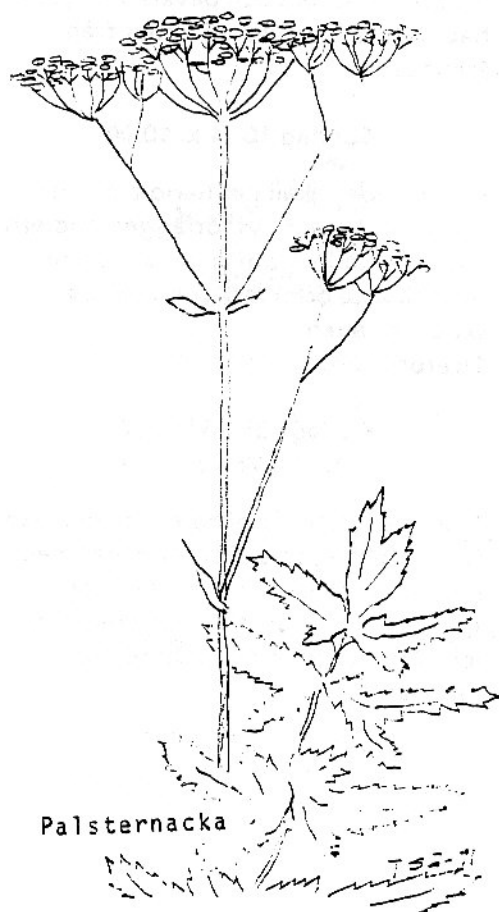
När du proppat dig mätt och fått en kopp kaffe efter söndagsmiddagen - då känner du väl behov av ett par timmars promenad. Vad passar väl bättre än lite kultur- och naturupplevelser kring bruksområdet i Ramnäs?

Utgå förslagsvis från Kungshammar (1793) och ta dig nedåt Spången. I låsbranten lyser snår av vresros, och palsternacka ser du lite varstans. Det nakna gruset hyser gula sedumtuvar, rockentrav, gråbinka och ullört. Mot landsvägen finns den lilla tidigblommande vårveronikan - en art i människning vartefter de torra betesbackarna försvinner. Ner mot gamla trädgården finns en djungel av kirskål och några präktiga kardborrar av ullig typ.

Nu kan du välja att gå Spången - luta dig över räcket i så fall och titta på stinknävan på stenfundamenten - eller längs åsen söderut på den fina stigen. Då kommer du in i en mörk och lummig vegetation med stora almar och jättepopplar. Du går förbi kungsljus och måbär, skelört och löktrav med marktäckning av lundgröe.

En källa sipprar ur åsen ner mot Dammen. Här växer jätteexemplar av ryltåg och några tuvor knaggstarr. Dyört kan du leta efter nära stranden - den fanns där 1967. Gå ut på revlarna N Dammen och se ymnig förgätmigej, tuvor av rankstarr och storvuxen rörfen. Du bord finna frossört och lundelm och i vattnet finns kalla,

svalting och gäddnate. Söker du strapatser kan du gå bland stenbumlingarna i forsen och vissla en glad låt som näcken gillar. Runt dig växer vänderot, flenört, akleja och trädgårdsnattviol. Kornellbuskarna och sumpfräne missar du inte och i trädskiktet dominerar jättepilar hängande över forsen i konkurrens med alm och ask. Passa på att krama någon hundraåring.

Palsternacka

Väl uppe vid Spången igen måste du prångla dig över om du vill beskåda kommunens enda vitfryletuva. Från Spången ser du vänderot, majbräken, brunrör och med viss ansträngning strandgyllen. Stinknäva finns lite varstans, styvfibbla och vattenmåra likaså och någon bergdunört. När du kommer fram till Bruksvägen viker du till vänster. Efter vägkanten vid gamla kättingsmedjan står den sällsynta taggsallaten. Mot Brukets staket reser sig krussiljan. Intill smedjan lyser humleluzern och på parkeringen finns ullörten. Renfana, gullris och kungsljus förgyller tillvaron här.

I den gamla trädgården S Bruket där plommonträdet står vildväxer krollilja, toppklocka, praktlysing och innanför stängslet lyser en skär malva. Längst söderut finns något 10-tal rödfibblor tillsammans med kvastfibblor och i vägsälanten mot ån lyser det alldeles rött. Nu har du gått förbi en vägkantsbård av palsternacka och några bestånd vallört. Röd kämpe finns mot kanalbron.

Vandra tillbaka norrut och se hur gulsporrén lyser under skylten Ramnäs AB. Snårvindan kan du knappast undgå att se men missa inte sköldbladsmöjan i dammen N Spången, när du ändå är i närheten. Små vita blommor sticker upp en bit ovan vattenytan.

Tag av en liten grusväg S Lancashire-smedjan och omge dig av storvuxna älgräs och hallonsnår. Tre meter höga krustistlar lyser i djungeln. Gå utför tippmassorna mot forsen intill

disponentbostaden (Tersmeden). På den lilla rikblommande udden bekantar du dig med besksöta, strandgyllen, löktrav, vasstarr, gårdsskräppa och mycket annat samt plockar en näve smultron.

Runda ett par längor och du är framme på gårdsplanen mellan smedjan och brukshotellet. Denna öken hyser några ovanligare arter. Järnvägsväxterna småsporre och sandtrav, rödspärgel och grustrav samt äkta johannesört bör du finna liksom knytling. Mellan spåren finns traktens enda lokaler för backdunört och vildpersilja och strax intill spåret växer sparvvicker. På planen framför Schenströmska herrgården kanske du hittar sparvnäva och förbise ej att begrund almens ömma famntag på det präktiga järnstaketet.

På disponentbostadens gräsmatta mot Skärpan växer fältarv och piggstarr. Vid piren ser du ymnigt med renfana och nu på höstkanten lyser och doftar gulmåran. Åkervädd här och där, rödklint, stormåra, fetknopp och backtrav fullkomnar blomsterprakten på denna vackra plats. Man kan sen göra en avstickare mot gamla Stolpgropen och titta på låsbräken och annat rart men nu vill du väl snart ha eftermiddagskaffe, så vik runt hörnet upp mot Åstrands ladugård. Nära de präktiga grindstolparna mot landsvägen finns rikligt med backlök. Piggstarr, ängshaverrot, böckrot och åkervädd lyser härligt. Gå åsryggen norrut tills du är mitt emot magasinnet.

Skönt lysande röd backnejlika, lågvuxen vårstarr och ett par tuvor ängshavre samt tjärblomster finns på denna torrbacke.

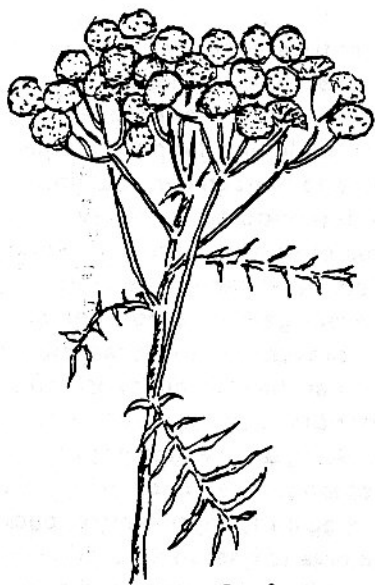
Strax intill magasinet hittar du några exemplar vårveronika och vid cykelbanan mot fotbollsplanen står ytterligare någon taggsallat.

Utanför den vackra ladugården växer rikligt med den ovanliga vägsenapen och i SV hörnet står lite lungrot och en och annan ryssgubbe.

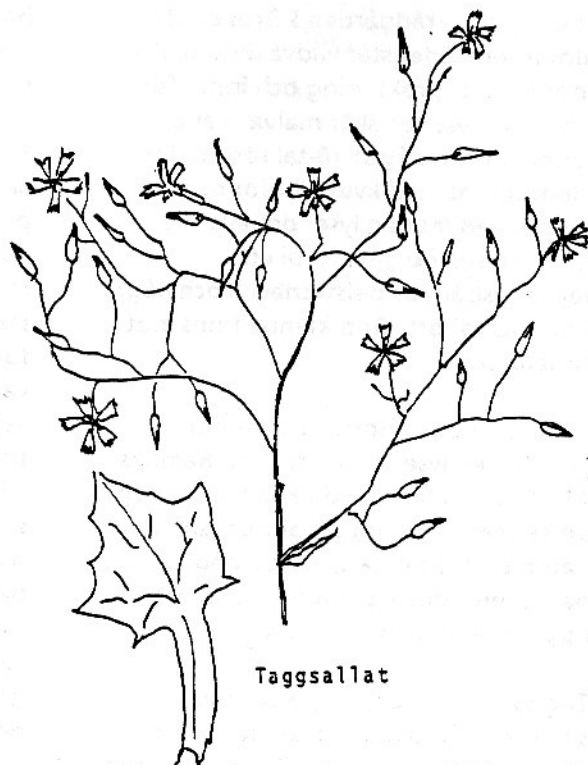
Kasta några kardborrar på din medvandrare så hjälper du till med fröspridningen!

Innan du går hem och slänger dig i hängmattan, kanske du orkar med en tur i den vildvuxna trädgården bakom Kungshammar eller till Kungshammarsbacken för att se skavfräken, men det kanske jag berättar mer om i en annan historia.

Bertil Eriksson

Renfana

Taggsallat

TSR - 91

När flodsångaren sjunger

Lördagsnatt i Surahamar
sommarnatt
går ut på trappan

Vindstilla

Brygger en thermos kaffe
tar ut cykeln
nattfågellyssning

Vem hör näktergalen vid trädgår'n?

Tippen nästa
buskmarker
mättade dofter, myggsurr

förbannade svicknott!

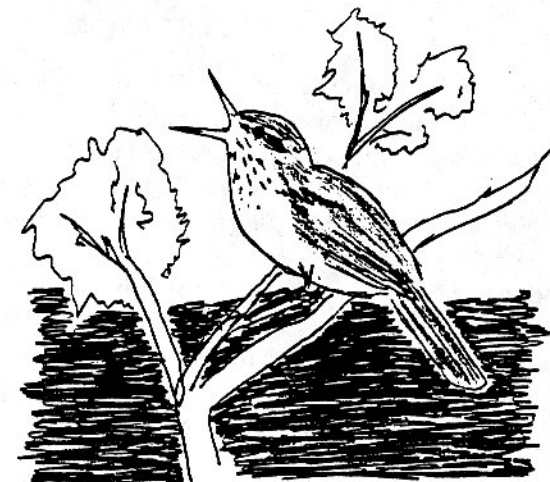
Skrott och dunkande musik från villafest
en rivstart från Köpmangatan
skrikande däckljud mot asfalt

Bilbrus

Fläktar från Bruket
plötsligt vibrerar luften
skyttlande värtbitarliktande

Locustella fluviatilis presenterar sig

Allt annat i världen är
för stunden en bisak

(Av Tom Sävström)

Från vårprogrammet

Målet för vårens hemliga resa (26 maj) var den floraintressanta Björksnarsravinen. Trots sen blomning fanns mycket att se för de 26 deltagarna. Ask, tibast, vårärt, kambräken....

8 juni Nattfågellyssning, som gick Västersjön runt. De sex deltagarna utrustade med cykel och regnkläder hade väl inte några större förhoppningar att få höra någon av de ovanligare nattsångarna. För årstiden var det kallt och regnigt, Vi noterade näktergal vid handelsträdgården, varnande storspov på västsuragärdet, näktergal och

sävsparv öster om sjön, rördrom i södra viken, gräshoppsångare vid Rönningstorp och norr om sjön. Kattuggleunge vid Västsura och näktergal norr Västsura gård.

16 juni Norbergs kalk- och gruvmarker vid Klackberg. 14 deltagare från kretsen, 8 från en studiecirkel i Norberg samt en intresserad botanist från Ludvika deltog under Arne Perssons ledning. Mycket intressant och spännande med bl a vargtörel, majviva, tätört, hårstarr och murruta.

Hans Karlström

Sett och hört i markerna

från sommarmånaderna juni och juli
ortsätter vi här vår kavalkad av vad som
tilldragit sig på fågel fronten i
kommunen. TACK till alla medlemmar
som hjälpt till och lämnat rapporter!

Juni var ovanligt kylig och regnig. I juli
som så äntligen sommaren - med
besked. Värmebölja såväl i början som i
slutet av månaden, med drygt 30 grader
skuggan. Så varmt har vi inte haft i juli
sedan 1930-talet.

Sommarminnena från markerna blir
viktiga att plocka fram under mörka
höst- och vinterkvällar. Kanske kan det
vara att stå inför en grupp bugande
ögonljus eller att en midnatt få lyssna
till nattskärrans spinnande från tallsko-
gens lavklädda hållmarker. Eller varför
inte den verkliga sommarbilden av kvit-
trande svalor på insektsjakt över idis-
slande djur i den soliga beteshagen.....

Den stora tilldragelsen på fågelfronten
har nog varit lappugglan vid Felingen i
Virso. För den fågelintresserade är
kanske ett möte med lappugglan en
dröm. Självt har jag minnet av natur-
fotografen Hilding Mickelssons pang-
bild av den anfallande lappugglan
flygande rakt mot fotografen. Nog
hade jag inbillat mig att lappmarkerna
i Norrbotten måste besökas för att få se
denna märkliga och vackra uggle. Men
som fågeliskådare bjuds man årligen på
överraskningar och Mikael Leppälampi

hörde ju en lappuggla vid Toften för
något år sedan, så varför inte.....

Magnus Åhlen och jag gjorde ett besök
vid Felingen och hade turen att få se
den. Och visst var hon fascinerande.
Inte bara storleken imponerade.
Kanske mera det säregna utseendet, det
stora runda huvudet med de vida
ögonkretsarna med tunna svarta streck
och de förhållandevis små gula ögonen.

Till detta kommer att fågeln är orädd
och släpper inkrätaren mycket nära
utan att den flyger undan. Tvärtom fick
vi uppleva hur hon nonchalant vände
oss ryggen och slog efter sork framför
fötterna på oss. I det höga gräset kunde
ugglan knappast se sitt byte, hon tyck-
tes främst lita sig till sin skarpa hörsel.
Flykten är också hos denna uggle helt
ljudlös. Det är mest lätta dun och fjädrar
som far genom luften. En lappuggla
väger endast ett och ett halvt kilo. Tita
Grå från Felingen kom nära nog att bli
rikskändis.

Kattugglekullar rapporteras från
Västura, Kvarnfallet, Hovgårds gårde,
Småmyra och Seglingsberg. Horn-
ugglorna har till synes inte haft den
häckningsframgång vi förväntat oss.
Tre kullar i Virso, en i Lisjö, Nordströms
vid Gnien, två i SURA. Vid Sand häckade
ett par i gammalt skatbo i Knuts äppel-
träd. Ännu en sparvugglehäckning
(Virso), boträd gran. En berguv har
setts på Acktjärnsåsen och i början av
augusti fotograferade Alf Bakteman en
berguv som satt på en sten vid Gnien.

Teckning Lars Gabrielsson